

ŞAİRİN ŞİİR GÜNCEŞİ: SİTEM TAŞLARI

Abdullah Ezik

■ Şükrü Erbaş ve *Sitem Taşları*

Şükrü Erbaş'ın geçtiğimiz aylarda yayımlanan yeni kitabı *Sitem Taşları*¹, şairin 2019 ile 2022 yılları arasında yayınlanmış çeşitli yazılarından ve iki şiirinden meydana gelmektedir. Bu bağlamda kimi noktada bir günce, kimi noktada ise şiir ile iç içe geçmiş bir hayatın izdüşümü olarak ele alınabilecek eser, Erbaş'ın hayata, çevresine ve dünyaya nasıl bir gözle baktığını da açıkça görünür kılar.

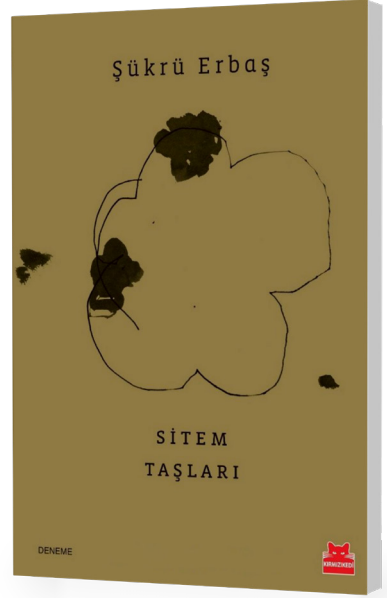
Uzun Soluklu Bir Şiir Dünyasının İzdüşümleri

Sitem Taşları, her şeyden önce bir şairin şiire ve hayata nasıl yaklaştığını, nasıl yaklaşabileceğini ortaya koyan bir kitap olarak tanımlanabilir. Bu noktada dikkat çeken ilk husus şairin kitap boyunca andığı isimler, yaptığı göndermeler ve alıntılıdığı parçalar/bölümlerle ilgilidir. Şükrü Erbaş, kitap boyunca Âşık Veysel'den Marcel Proust'a, Haydar Ergülen'den Neşet Ertaş'a, Behçet Necatigil'den Turgut Uyar'a kadar birçok ismi zikreder. Söz konusu tüm bu isimlere bakıldığında Erbaş'ın Doğu'dan Batı'ya birçok ismi zikretmekle beraber aslında tüm bu şair, yazar ve entelektüellerden yola çıkarak kendisine bir edebiyat/dünya görüşü inşa ettiği de fark edilebilir. Denilebilir ki o her bir isimde, her bir eser ve metinde kendisinden bir şeyler bulur. Dolayısıyla bu, bir şairin başka şairlerde, düşünürlerde, entelektüeller kendisini aramasıdır. Edebiyat ve sanat, hemen hemen her dalda bu isimler için hayatın en temel meşgaleleri arasında yer almaktadır ki Erbaş'ın onları bunca özel bir yere konumlandırmasının da biricik sebebi budur. Nihayetinde her şey edebiyata varmak içindir ve hayat ancak edebiyatın, daha geniş bir çerçevede sanatın içerisinde kendisine anlam bulur, ölümlülüğün sınırlarını aşar.

¹ Kırmızı Kedi Yayınları, İstanbul 2023.

Öte taraftan Şükrü Erbaş için kendi şiirinin, kendi düşsel dünyasının arka planını farklı yönleriyle vurgulamak, ön plana çıkarmak, görünür kılmak da bu kitabın üzerinde durduğu temel meseleler arasındadır. Söz gelimi şair kendi zihinsel dünyasının arka planında şu dört isme dikkat çeker:

“Benim arkamda aynı dilde, kültürde, coğrafyada yaşadığımız çok büyük dört şair var: Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan, Nâzım Hikmet. Ben, onların yazdığı o büyük şiirlerin hiç olmazsa eteklerinde yer alacak, onları da kendimi de mahcup etmeyecek, üzerimde soğuyup duran zamanın ağırlığını bir iç çekiş kadar olsun göğüsleyecek şiirler yazmak istiyorum. Onların hayatları kadar engin bir gönülle yaşamak istiyorum. Onların, sadece yaşadıkları zamana değil bütün zamanlara meydan okuyan o büyük başkaldırılarını, en büyük miras olarak taşımak istiyorum. Aşktan, emekten, şiirden ve utanma duygusundan başka bir değerim olmasın istiyorum. İnsan bir ‘Ah!’ olmasın istiyorum. Kocaman bir dünya olsun istiyorum. Ben dünyayı sevmek istiyorum.” (Erbaş, 2023: 24)

Sadece bu paragraf dahi Şükrü Erbaş'ın gerek edebiyat serüveninde gerekse kişisel yaşantısında nasıl hareket ettiğini, arka planda ne tür bir imge dünyasıyla ilerlediğini ortaya koyar. Onun için her şeyin merkezinde Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan ve Nâzım Hikmet vardır ve bu isimlerin onun için ifade ettiği anlam salt şiir ve edebiyat ile sınırlı kalmaz. Söz konusu bu isimlerin her biri edebiyatlarına paralel bir şekilde kendilerine özgü bir dünya görüşü de geliştirmiştir. Söz gelimi Yunus Emre de Karacaoğlan da kendisine has bir dünya görüşü ile hayata bakarlar. Bu durum kendisini onların yaşantısında da şiirinde de gösterir. Dolayısıyla bu kadar kült ve ayrık isimler üzerinden kendisine bir çıkış arayan Erbaş'ın da onlara paralel bir yol üzere hareket ettiği ifade edilebilir. O, kendi yolunu başka yollarla kesiştirir ve böylece kendisine birlikte hareket edebileceği, karışabileceği, gücünü arttıracak daha zengin bir yatak bulur.

Temler, Hayaller ve Gün Aşırı

Sitem Taşları, belirli temler üzerinden hareket eden, Şükrü Erbaş'ın denemelerini bir bütünlük içerisinde ortaya koyan özel bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Aşktan tanrıya, yoksunluktan ölüme, arzudan hüznem kadar hemen her şey Erbaş'ın dünyasının bir parçasıdır. Bu bir yandan alabildiğine derin ve zengin bir dünyadır, diğer yandan kendi içerisinde katmanlaşan ve

katmanlaştıkça değerini/önemini artıran bir değerdir. Öyle ki Erbaş ele aldığı her bir başlığa, mesele ve sorunsala kendi duygusal ikliminden yola çıkarak bir cevap arar. Onun bu arayışları kitap boyunca devam eder ve hiçbir zaman dinmez. Bu noktada sürekli arayan, soru soran, belirli sorunların peşinden giden bir şair söz konusudur. Benzer şekilde onun için önemli olanın cevap bulmak değil soru sormak olduğu da ifade edilebilir. Tüm bunların dünyada soluklanacak bir gölgelik arayan şairin huzursuz ruhunun izdüşümleri olduğu söylenebilir.

Kitap boyunca varlığını yakından hissettiren en temel duygulanımlardan birisi de “yaşlılık”tır. Yaşlılık, bir yandan şairin bilgeliğe evrilen yolunu müjdeli, diğer yandan yaşamın ve zamanın nasıl bir hızla kayıp gittiğini görünür kılar. Her şey gibi çocukluk ve gençlik de alabildiğine büyük bir hızla geçip gider, geriye sadece anılar, zamana kazınan birtakım hatıralar kalır:

“Sanırım doğanın bizi ölüme taşıırken bulunduğu en güzel yol yaşlılık. İlginç bir hazırlık süreci. Önce bedenimizde, sonra kalbimizde usul bir yorgunluk olarak başlıyor. Dünyanın hiçbir heyecanının kalmadığını; hayata ilişkin her şeyi öğrendiğimizi; yaşamının bundan sonra bir cezaya dönüşebileceğini; zamanın ancak yeni hayatlarda can bulacağını bir erdem, bir hazin dünya bilgisi olarak etimize ve ruhumuza sessizce işliyor. Deyim yerindeyse aldığımız her solukta iç çekmenin bilimini yapıyorsunuz. Tam bir ‘öğrenilmiş çaresizlik’. Acı vermez olur mu...” (Erbaş, 2023: 51)

Yaşlılık bir anlamda uçurumun kenarında yürümek olarak da görülebilir. Kişinin bir tarafında alabildiğine güzel, görkemli ve haşmetli bir manzara söz konusudur, diğer yanında ise oldukça büyük bir tehdit. Denilebilir ki tüm güzellikler büyük bir tehlike ile kuşatılmıştır ve belki de manzarayı bu kadar güzel/özel kılan böyle bir tehdidin yanı başında belirmesidir. İşte Şükrü Erbaş’ın temel yaklaşımı da böyledir yaşlılığa. Şair için bir tarafında bilgeliğin diğer tarafında yolun sonuna doğru yaklaşırken güçlü bir tehdit söz konusudur ve böyle bir iklimde hareket etmek de hiç kolay değildir. Tüm bu sorunsalların içerisinde onun kendi kimliğini, benliğini, kişiliğini bulması ve bunu hem kendisine hem de okura karşı bir sorumluluk bilinciyle metnine taşıması Erbaş’ın kurgu dünyasını bunca özel kılan hususlardan da biridir.

Tarihsel Bir Süreç: 2019-2022

Sitem Taşları, ana ekseninde Şükrü Erbaş’ın 2019 ile 2022 arasında kaleme aldığı metinlerden meydana gelmektedir. Bu yıl aralığı ilk planda oldukça özel bir tarihsel sürece de işaret eder. Pandemi ve post-pandemi, bir şair, yazar ve entelektüel olarak Şükrü Erbaş’ı da derinden etkilemiş, izlerini gerek şairin metinlerinde gerekse kişisel yaşantısında göstermiştir. Eve kapalı bir şekilde geçen yıllar, insanlarla, kimi yerde kişinin en yakınlarıyla iletişim kurmasının oldukça zorlaştığı bir dönemde sarf edilen tüm emekler bir boşluğa mektup yazmaya benzer. Bu süreçte yapılan hemen her eylemin/edimin bir boşluğa konuşmaktan farksız olduğu ifade edilebilir. Erbaş da işte böyle bir boşluğun

içerisinde kendisini, kendi sesini bulmaya çalışır. Bunun için de yine en iyi bildiği aracıya, yazıya, şiire, edebiyata, daha geniş bir çerçevede sanata sarılır.

2019-2022 yılları arasındaki süreç pandemiye paralel bir şekilde birçok tartışmanın da gün yüzüne çıktığı tarihsel bir aralık olarak ifade edilebilir. İletişim ve iletişimsizlik, hayat ile ölüm, sosyal yaşam ile dijitalleşme gibi birçok mesele/sorun, bu süreçte yeniden tartışmaya açılır. İnsan hayatının önemi, büyük bedellerden kaçınmak için nelerin feda edilebileceği, kişisel hak ve özgürlükler ile ilgili sorunsallar bu süreçte iyice ayyuka çıkar ve birçok kişi tarafından tartışmaya açılır. Şükrü Erbaş da aslında *Sitem Taşları* üzerinden bu tür konuların izini sürer. Kimi doğrudan bu süreçle, kiminin kökleri ise çok da gerilerde yatan bu tür olaylar metnin ana gövdesinde önemli bir yerde durur. Erbaş bir yandan türlü konularda sitem ederken diğer yandan yoluna devam edecek bir hat arayışına da girer. Ona anlamlı gelecek, onu içerisinde bulunduğu sarmaldan tutup çıkararak bir yol arar durur ve bunu da metnin merkezine yerleştirir. Öyle ki bir süre sonra kitaba biçim veren, kitabın başlığına da taşan bu metinler, metin parçaları gün yüzüne çıkar. Nihayetinde bu süreçte yaşanan her şey metne dökülür, denemelerin özünü oluşturur.

Şükrü Erbaş'ın geçtiğimiz haftalarda yayımlanan yeni kitabı *Sitem Taşları*, bir yandan Erbaş'ın hayata dair yaklaşımını farklı yönleriyle vurgulayan, diğer yandan ise onun edebiyata dair neler düşündüğünü ortaya koyan özel bir eserdir. Erbaş'ın 2019-2022 yılları arasında tuttuğu notlardan, kaleme aldığı deneme ve metinlerden meydana gelen eser, aynı zamanda şairin kaleme aldığı 2 de şiiri içerir. Söz konusu tüm bu yönleriyle *Sitem Taşları* hem kurguyla gerçekliği birleştirir hem de Erbaş'ın kişisel yaşantısıyla şair yönünü iç içe geçirerek ortaya kendisine dair daha bütünlüklü bir tablo çıkarır.